קיט: ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

אבל לפניו מצוה לברך. לפי מה שפירש לעיל דהפסוקים לא הוו הפסק וברכה אחרונה היא תחימת הרשאונה לא יתכן כאן לאין יברך לפניו ולא יתחום אחריו מהר"י: **אמר** רב שלא יעקרו מחבורה לחבורה. רב מוקי למתניתין כדר' יהודה דסבר לאין הפסח נאכל בשני מקומות והכי אוקימנא סתמא דפרק כילד צולין (לעיל ד' פו.) שמי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד אלו הופכין פניהם ואוכלין ואלו הופכין פניהם ואוכלין והשמש באמצע פירוש משום היכרא וכשהשמש עומד למזרח קופץ את פיו עד שמגיע אצל חבורתו ומוקי לה בגמרא כרבי יהודה והיינו דוקא בפסח אבל מצה לא אשכחן בשום דוכתא לאיתסר בשתי מקומות ואי משום דאתקש לפסח להא על כרחיך לא איתקש דאי לא מיתא הכי ליפרך ממתני' דרב דאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן הא אחר מצה מפטירין ולא מצי לשנויי כדמשני לשמואל דלגבי שני מקומות לא הוי רבותא פסח טפי ממצה אלא ודאי רב לא אייתי אלא בפסח והא דקאמרינן לקמן אבי הוה יתיב קמיה דרבה והוה קא מנמנם פי' הקונטרס לקמן אע"ג דלא הוי בזמן הפסח הא איתקש מצה לפסח ולא נהירא ומירושלמי מפרש לה גבי תענית דאמרינן פ"ק דתענית יש אסור לאכול ולא שנו אלא יש ממש אבל מתנמנם לא ורבה הוה מתנמנם ובעי למיסר בתר הכי וקמייתי דאיה מפסח דבי הימי דפסח לא חשיב נמנום בעלמא כשינה מעליא לענין שני מקומות ה"נ לא חשיב נמנום לענין תענית דלמחר לאיתסורי באכילה בתר הכי: באחרונה

[a]לכפול יכפול לפשוט יפשוט לברך אחריו יברך הכל כמנהג המדינה אמר אביי [b]לא שנו אלא לאחריו אבל לפניו [מצוה] לברך [c]רא"ר יהודה אמר שמואל כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן [d]מאי משמע דהאי עובר לישנא דאקדומי הוא א"ר נחמן בר יצחק דכתיב ויורץ אחימעץ דרך הככר ויעבור את הכושי אביי אמר מהכא [2]והוא עבר לפניהם איכא דאמרי מהכא [3]ויעבור מלכם לפניהם וה' בראשם תניא [e]רבי כופל בה דברים רבי אלעזר בן פרטא מוסיף בה דברים מאי מוסיף אמר אביי מוסיף לכפול מאודך למטה דרש רב עווירא זימנין א"ל משמיה דרב[f] וזימנין א"ל משמיה דרב [g](אשי) מאי דכתיב [4]ויגדל הילד ויגמל יום ויעשה אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק: בראשית כא ח

[5]נון בני יהושע בנו: דברי הימים א ז כז

[6]כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא: תהלים קטז יג

[a]לא שנו לדוד טול וברך אומר להן אני אברך ולי נאה לברך שנאמר [6]כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא: **מתני'** [7]אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן: **גמ'** מאי אפיקומן אמר רב שלא יעקרו מחבורה לחבורה ושמואל אמר כגון [8]אורדיליא לי וגוזליא לאבא ורב חנינא בר שילא ורבי יוחנן [9](אמר) כגון תמרים קליות ואגוזים תניא כוותיה דרבי יוחנן אין מפטירין אחר הפסח כגון תמרים קליות ואגוזים אמר רב יהודה אמר שמואל [10]אין מפטירין אחר מצה אפיקומן תנן אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן אחר הפסח הוא דלא אבל לאחר מצה מפטירין לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא אחר מצה דלא נפיש טעמייהו אבל לאחר הפסח דנפיש טעמיה ולא מצי עבוריה ליה לן בה קמשמע לן נימא מסייע ליה [11]הסופגנין והדובשנין והאיסקריטין אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה אין בראשונה

מצות ואין האוכל אוכל הפסח בשני מקומות. והך מילתא דרב אוקמיה התם בשעת אכילה אבל לאחר אכילה יכול לעקר לומר הלל בחבורה אחרת ולא קפיד אלא לאכול בג' מקומות אבל לאכול דברים אחרים במקומן הראשון שרי רב ובלבד שלא יעקור לאוכלן עם חבורה אחרת. והיינו דקאמר עליה שמואל ורבי יוחנן ואמרי כל דבר אסור לאכול אפילו אחבורתו ראשונה ולכך לפרושי שלא יעקרו מחבורה לחבורה שאכלו קצת מן הפסח לא יאכלו ממנו בחבורה אחרת דהא פסח לן תנא בכילד צולין (שם) וכשהשמש עומד למזרח קופץ את פיו עד שמגיע אצל חבורתו ותרי סתמי למה ולרב הכי משמע ליה דאפיקומן מנייכו הוציאו כליכם מכאן ונלך ונאכל במקום אחר: **כגון אורדיליא לי וגוזליא לאבא.** לרב. דשמואל הוה רגיל לאכול בקיומה סעודה כמהין ופטריות ורב רגיל לאכול אחר סעודתו גוזלות. ולשון אפיקומן הוציאו והביאו מיני מתיקה. ואמרא שמואל למימר דלא מיבעיא שלא יעקור מחבורתו לחבורה אחרת אלא אפילו בחבורתו אסור לאכול כולם אחר הפסח שלא יאכל ממנו טעם הפסח ולפי שדינו ליאכל בסוף על השבע וכן כל קרבנות דכתיב (במדבר יח) למשחה לגדולה דכדר שהמלכים אוכלין[a]: **אבא.** כך שמו של רב אלא בכבוד קורין אותו רב בגבל הכי כמו שקורין לרבי יהודה הנשיא בארץ ישראל רבינו וכן מוכיח בשחיטת חולין (דף קמ:) דאמרי' מאן ריש סידרא בבבל אבא אריכא וברב מיירי שהיה רב אדון בדורו כדאמרינן במסכת נדה (דף כד:). ורבי יוחנן כשמואל סבירא ליה אלא שהיה רגיל באלו בקיומה סעודה: **אין מפטירין אחר המצה אפיקומן.** שצריך לאכול מצה בגמר סעודתו זכר למצה הנאכלת עם הפסח בכריכה. וזו היא מצה הבנועה שאנו אוכלין באחרונה לפס מוכה ועל כרחינו אנו מברכין על אכילת מצה בראשונה אע"פ שאינה לפס מוכה כדאמר רב מסדא (לעיל[a]) גבי מרור דלאחר שמילא כריסו ממנו היאך חוזר ומברך עליו הלכך מברך אתרוייהו בראשה והדר אכיל מצה באחרונה אבל אחר אחר שלא לשכח טעמה. ובמצה זמנן הזה מיירי לריכא פסח בהדה דאי בזמן לריכא פסח הא בהדיא תנן אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן והיינו אחר פסח ומצה הנאכלת עמו: **אחר הפסח הוא דלא.** אבל בזמן לריכא פסח דאין אוכלין אפיקומן אחר הפסח והמצה שעמו: **אחר מצה.** בלא פסח מפטירין: **סופגנין.** רקיקין העשויין כספוג מתוך שעיסתן רכה אין תורת לחם עליהן ואנן בעינן לחם דכתיב (דברים טז) לחם עוני: **דובשני.** מטוגנין בשמן ודבש ואינו לחם עוני אלא לחם עשיר: בראשונה

עין משפט נר מצוה

כ"ת א מיי' פ"ג מהל' תעוכה הלכה יא
ט ש"ע א"ח סימן תכב סעיף ג:
כ"ל ב ג מיי' פ"ח מהל' מלה הלכה ט ופ"ז
ס ז הל' יא) סמג עשין עח
מ ש"ע א"ח סי' תעח סעיף ה:

הורה אור השלם

1 ויהי מה ארון ויאמר
2 רץ וירץ אחימעץ
3 דרך הככר ויעבר את
4 כושי: שמואל ב יח כג
5 והוא עבר לפניהם
6 שותו ארצה שבע
7 נמים עד נשתו עד
8 יום: בראשית לג ג
9 עלה הארץ לפניהם
10 רצו ויעברו שער ויצאו
11 ויעבר מלכם לפניהם
12 בראשם: מיכה ב יג
13 ויגדל הילד ויגמל
14 עשה אברהם משתה
15 גדול ביום הגמל את
16 יצחק: בראשית כא ח
17 נון בנו יהושע בנו:
דברי הימים א ז כז
18 כוס ישועות אשא
19 ושם יי אקרא:
תהלים קטז יג

רבינו חננאל

ר"ן התם מקום שנהגו
ר' שמואל יכפול לפשוט
ר' שוב לברך אחריו יברך.
ר' אמר ר' כופל בה דברים
ר' אלעזר בן פרטא
ר' מוסיף]. מאי היא מוסיף.
ר' כופל מאודך ולמטה.
ר' אין שנמשל הקב"ה חסד
ר' רב יצחק אחר שאוכלין
ר' שותין אומרי לאברהם
ר' אל ברך אומר אני
ר' ברך שיצא ממני ישמעאל
ר' ר', עד נותנין לדוד
ר' ומר אני אברך ולי נאה
ר' ברך שנאמר כוס ישועות
ר' אשא וגו'. אין מפטירין
ר' אחר הפסח אפיקומן.
ר' אי אפיקומן, רב אמר
ר' לא יעקרו מחבורה זו
ר' אכולו פסח בחבורה
ר' אחרת, ושמואל אמר
ר' לא יאכלו אחר הפסח
ר' אילו באותה חבורה, כגון
ר' ליות ואגוזים וכיוצא
ר' בהם. וכל שכן בשר
ר' שיוצא בו שמפיג מתוך
ר' הם ומפכחין טעמו של
ר' פסח. תניא כותיה דרבי
ר' חנן אין מפטירין אחר
ר' פסח אפיקומן כגון קליות
ר' ואגוזין. אמר רב יוסף אמר
ר' רב יהודה אמר שמואל
ר' אין מפטירין אחר מצה
ר' אפיקומן. ואקשינן עליה
ר' והא אנן לא תנן אלא
ר' אין מפטירין אחר הפסח.
ר' דא אחר מצה מפטירין.
ר' דקיקין לא מיבעיא קאמר
ר' לא מיבעיא מצה דלא
ר' נפיש טעמה ואתי טעמה
ר' דהני לפסחי דמצה. אלא
ר' פסח דנפיש טעמיה ולא
ר' אתו הני מפסחי טעמיה
ר' אימא מפטירין אחר הפסח
ר' מ"ל דאין מפטירין. נימא
ר' מסייע ליה, הסופגנין
ר' והדובשנין והאסקר(ו)יטין
ר' אדם ממלא כריסו מהם
ר' ובלבד שיאכל כזית מצה
ר' באחרונה. דיקינן מינה
ר' דקתני באחרונה, ש"מ
ר' אין מפטירין אחר מצה
ר' אפיקומן.

מסורת הש"ס

א) סוכה לט. מגילה כא:.
ב) לעיל ז: ממחות לה:.
ג) נדה סג:]. ד) [סוכה לט. תוס' פ"ו]. ה) [נ"ל דרב אמר]. ו) [נ"ל אמר]. ז) לעיל פו. מ"ל אמרו]. ח) [נ"ל אמרו]. ט) [תוספתא פ"ב ה"מ]. י) [תוספתא פ"ב ה"ג]. כ) [ברכות סד.]. מ) [ע"ז]. נ) [ברכות סד.]. ס) [סוטה טו.]. ע) [דף קטו.].

הגהות הב"ח

(a) רש"י ד"ה אין מפטירין וכו' הלכך אתרוייהו:

מוסף רש"י

לכפול. כל פסוק ופסוק, ומכאן כן מפני שיש פרשה שמעלה כפולה, כהדו תחלה יוסף, יאמר נא אלשה פעמים, קראתי יה עמני במרחב יה, ה' לי ה' לי, טוב לחסות טוב לחסות, סבבוני סבוני, דחה דחיתני, ויהי לי לישועה קול רנה וישועה, ימין ה' ימין ה', לא אמות ואמות לא נתנני, פתחו לי שערי זה השער ונו', אבן מאדתן ולמטה אינו כפול, והיינו דלמרינן (סוכה לט.) מוסיף לכפול מאודך ולמטה (שם כח:). עובר. קדים (לעיל ו:), ויעבר את הכושי. ויקדם את הכושי (בראשית כא:) קדמו לרוץ לפניו (סוכה לט.). כופל בה דברים. מאחר הכלה (שם). מוסיף בה דברים. בהלל מוסיף לכפול על כפילתו של רבי ה' ימין ה', לא אמות ואמות לא נתנני, פתחו לי שערי זה השער ונו', אבן מאדתן ולמטה אינו כפול, והיינו דלמרינן (סוכה לט.) מוסיף לכפול מאודך ולמטה (שם כח:). עובר. קדים (לעיל ו:), ויעבר את הכושי. ויקדם את הכושי (בראשית כא:) קדמו לרוץ לפניו (סוכה לט.). כופל בה דברים. מאחר הכלה (שם). מוסיף בה דברים. בהלל מוסיף לכפול על כפילתו של רבי ה' ימין ה', לא אמות ואמות (שם). מאודך למטה. כדפרישית לעיל. שכל המאמר כפול מראשו ועד סוף (שם). אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. כשהגיע זמנו להפסיק מן הסעודה, דהיינו אחר הפסח שהוא נאכל באחרונה על השובע, שכן חוצה כל הקרבנות מקריבין אותן (חולין קכב:) למשמה לגדולה מדרך שהמלכים אוכלין, אין נפטרין על ידי אפיקומן (לעיל פו.). שלא יעקרו מחבורה לחבורה. אפיקומן לשון הוציאו כליכם מכאן ונלך ונאכל עוד באחבורה אחרת (לעיל פו.). כגון אורדליא לי וגוזליא לאבא. שמואל מכיון עליו אחרלא בקנות סעודה ויהן כמהין ופטריות, ולרב היו מכיון גוזלות, ושמואל היה קורא לרב אבא לכבודו (ברכות מז.) כלומר אין רשאין ליפטר בדבר אחר מתוך סעודתו ולומר אפיקומן, כלומר הוציאו והביאו מיני מתיקות אל תאכל בקיומת הסעודה, שלא להפקיע טעם פסח ממיני ד"א אפיקומן לשון יוני כלומר שם דבר, מפי ר' קלונימוס הרם רומי (מיוחד רש"י סי' שצא).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com